

Аннотація

В статті изложена проблема транспортного обслуговування інвалідів, котора обусловлена отсутствием спеціального обладнання громадського транспорту та недотриманнями будівельних норм та правил, орієнтованих на здорових людей. Визначено поняття «доступність» транспорту для інвалідів, що в свою чергу обусловлює необхідність шляхів, способів, методів досягнення реалізації власної доступності.

Ключевые слова: маломобільні групи населення, інваліди на колясках, універсальний дизайн, доступна інфраструктура, безбар'єрна середовище.

Annotation

In the article the problem of disabled transport service, which is caused by lack of specialized equipment and public transport disadvantages building codes aimed at healthy people. Sets out the requirements to transport disabled facilities and provided general guidelines for formation of the environment. The concept of "availability" of transport for the disabled, which in turn necessitates the ways, methods, implementation methods to achieve their own availability.

Keywords: limited mobility, wheelchair, universal design, accessible infrastructure, unobstructed environment.

УДК 711.01/.09

М. О. Дідіченко,
*аспірантка кафедри дизайну
архітектурного середовища, КНУБіА*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ КОМПОЗИЦІЇ ІСТОРИЧНИХ МІСТ

Анотація: в статті розглянуто ключову тенденцію розвитку просторово-часової композиції історичних міст – взаємопроникнення. Проводиться графо-аналітичне дослідження розвитку розпланування європейських та українських історичних міст в рамках цієї тенденції.

Ключові слова: просторово-часова композиція, розвиток, історичне міське середовище.

На кожному етапі розвитку міське розпланування зазнає різних за масштабом та глибиною змін в залежності від вирішення сучасних актуальних

проблем та задач. Оскільки історія міст зазвичай охоплює не одне покоління та історичну епоху, часто постає питання вибору шляхів розвитку міського розпланування, адже динаміка зміни потреб та технологічних можливостей суспільства спричиняє різкий зріст темпів розвитку міського середовища. Різні типи історичних міст, як правило, характеризуються специфічними рисами розвитку композиції у просторі та часі, що визначаються своєрідністю первинного розпланування, а також різноманітність архітектурно-містобудівних традицій історичного розвитку, що визначають характер видозмін.

У контексті роботи під тенденціями розуміються стійкі співвідношення між традиціями, нововведеннями і трансформаціями, що спрямовують розвиток в заданому напрямку. Історичне місто визначається як те, що частково або повністю зберігає історичні традиції та просторові ареали, що характерні для кількох періодів розвитку або є типовими для певних соціально-культурних обставин. При цьому розвиток просторово-часової композиції розглядається як цілісний архітектурно-планувальний комплекс і ансамбль, що поступово видозмінюються і трансформуються під впливом різноманітних чинників у просторі та часі.

Вивчення теоретичних робіт показало, що питаннями динамічного, тобто закономірного композиційного розвитку, займались багато вчених та архітекторів, серед яких: Гутнов О.Е. виділяє цілісно-середовищний характер історичного міського середовища як ключову цінність сприйняття характеристик самого простору [1]; Лавров В.А. визначає принципи однорідності міського середовища, цілісності просторової організації, композиційної завершеності та принцип спадкоємності, на основі яких взаємодіють різночасові елементи міста [2]; Глазичев В. Л. вивчає закономірності формування міського середовища та робить головний акцент на його органічній цілісності і в той же час різноманітності [3]; В. Рибчинський розглядає сучасне місто з точки зору своєрідного конструктора просторових історичних форм та уявлень, запозичених із різних етапів міського розвитку, що нашаровуються один на одній [4]; Мамаков М. В. визначає вплив характеру та темпів територіального зросту міста на розвиток його планувальної композиції та на цій основі виявляє стійкі закономірності зміни планувальної композиції в процесі зростання міста [5].

Серед українських науковців Тімохін В. О. пропонує гіпотезу еволюційності динамічного розвитку історичного міського розпланування в аспекті нашарування різноманітних планувальних систем на основі принципових просторово-часових моделей та архетипів, що визначають процес становлення містобудівних систем [6]; Шебек Н. М. акцентує увагу на вирішені

проблем розвитку шляхом застосування методів гармонізації міського середовища на основі золотого перетину [7]; Зінов'єва О. С. формулює принцип спадковості розвитку міської композиції, що характеризується збереженням істотних рис існуючої розпланувальної структури [8]; Сазиков О. В. визначає принцип регенерації, тобто відновлення вихідних якостей, що стає ключовим у розвитку історично сформованого міського середовища [9].

Вивчення даних теоретичних робіт надало підґрунтя для виявлення сучасних тенденцій розвитку просторово-часової композиції історичних міст шляхом застосування графо-аналітичного методу у вивченні розвитку розпланування європейських та українських історичних міст із подальшим групуванням їх за характерними видозмінами та трансформаціями.

Таким чином сьогодні можна виділити кілька принципових векторів розвитку просторово-часової композиції міського середовища. Найбільш розповсюдженою є тенденція взаємопроникнення, що визначається як розвиток просторово-часової композиції шляхом зберігання та взаємного узгодження різночасових планувальних структур. Цей напрямок відрізняється наявністю умовних унікальних осей та точок зрощення композиції, що визначають виняткові умови їх узгодження та поєднання. У межах даної тенденції відкривається характерна можливість розвитку композиції у кількох напрямках, як «від центру» так і «до центру» з поступовим взаємним перетином. Композиційних осей та форм.

Ця тенденція яскраво прослідковується в результатах графо-аналітичного дослідження різночасових карт міста Харкова (рис.1). При їх суміщенні можна прослідкувати процес поступового зрощення планувальних структур різного періоду. Центральне ядро міста, що наприкінці XVIII ст. було упорядковане за планом, розробленим у Санкт-Петербурзі з радіальною схемою розпланування, на початку XX ст. під впливом прогресивних на той час ідей конструктивістів почало розвиток з іншого боку з утворенням додаткових кільцевих магістралей та комплексу нового центру з акцентом на майдані Свободи. Гармонійність взаємного проникнення двох різнохарактерних структур забезпечували збереженням ритміки простору та динаміки сприйняття силуету міста. Як видно з останньої схеми, на сьогодні відбулось приєднання інших планувальних структур міста та об'єднання всієї центральної частини в цілісне композиційне ядро шляхом ущільнення планувальних та об'ємно-просторових взаємозв'язків різних епох.

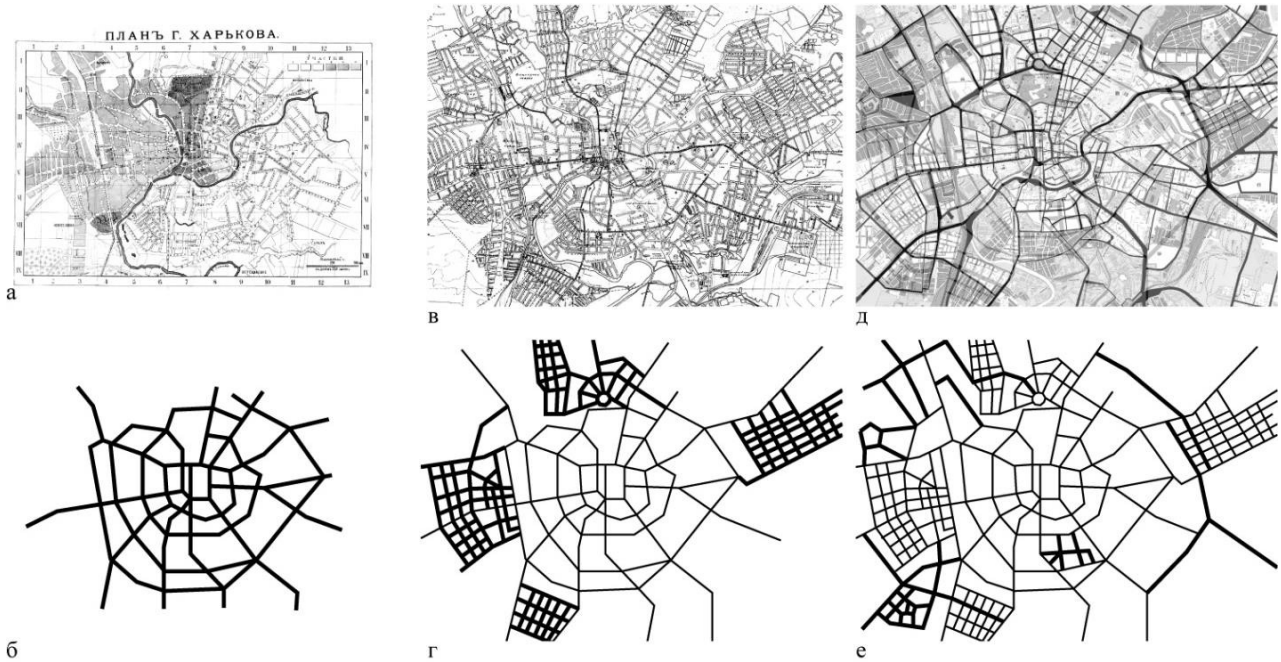

Рис.1. Розпланування історичного центру м. Харків, Україна: а – план 1887 р.; б – схема плану 1887 р.; в – генеральний план 1924 р.; г – схема генерального плану 1924 р. з новими елементами; д – фрагмент генерального плану до 2031 р.; е – схема генерального плану до 2031р. з новими елементами.

Якщо розглядати європейський досвід, то тенденція взаємопроникнення яскраво прослідковується у розплануванні Лондона (рис. 2). За рахунок особливостей управління це місто розвивалось як комплекс ансамблів різного функціонального призначення і відрізняються клаптиковістю планувальних рішень та хаотичністю загального розвитку. Тому вже на початковому етапі міське розпланування утворювалось шляхом зрощення різних планувальних структур. На другому етапі прослідковується інший характер взаємного проникнення, адже ще однією специфікою цього міста є значний розвиток передмість, а їх подальше приєднання до центрального ядра поступовим зрощенням. На останній схемі прослідковується сучасні напрямки розвитку розпланування, для яких характерним є включення нових планувальних ансамблів в існуючу структуру за рахунок заміщення деструктивних елементів середовища, а також створення своєрідних точок і форм зрощення, що утворюють вузлові композиційні елементи.

Рис. 2. Розпланування історичного центру м. Лондон, Великобританія: а – карта 1750 р., автор – мр. Соттер; б – схема карти 1750 р.; в – схематичний план центральних районів Лондону на початку ХХ ст., автор – Іконніков А.В.; г – схема плану центральних районів на початку ХХ ст. з новими елементами; д – фрагмент плану 2016 р.; е – схема фрагменту плану 2016 р. з новими елементами

Тож аналіз теоретичних напрацювань та графо-аналітичне дослідження розвитку обраних для аналізу історичних міст України та Європи, серед яких найбільш яскраво виділяється Харків та Лондон, дає змогу виділити тенденцію взаємопроникнення як найбільш розповсюджену та характерну, оскільки для різноманітних періодів міського розвитку притаманне утворення нових, актуальних на момент впровадження, розпланувальних композицій, що в подальшому, через розширення зон їх впливу, приєднуються одна до одної та створюють єдиний цілісний комплекс з різнохарактерних елементів і форм міського середовища. Графо-аналітичний аналіз засвідчив неможливість існування одного єдино вірного напрямку розвитку просторово-часової композиції історичних міст. На різноманітних етапах певні елементи середовища, очевидно, спроможні взаємодіяти за різними принципами, а окремі розпланувальні системи в один історичний період можуть поєднуватись на основі різних закономірностей. Аналіз розпланувальних систем 10 міст, підтвердив той факт, що виділення певних тенденцій є відносно умовним. Разом з тим слід брати до уваги узагальнені характеристики процесів розвитку просторово-часової композиції міського середовища, елементів

розпланувальної структури в певному проміжку часу, що забезпечить більш глибоке розуміння процесів перетворень архітектурно-містобудівної композиції.

Список використаних джерел:

1. Гутнов А. Э. Эволюция градостроительства / А. Э. Гутнов – Москва: Стройиздат, 1984. – 256 с.
2. Лавров В. А. Развитие, планировочной структуры исторически сложившихся городов / В. А. Лавров. – Москва: Стройиздат, 1977 – 196 с.
3. Глазычев В. Л. Изменения в культуре города: проблемы и парадоксы [Электронный ресурс] / В. Л. Глазычев // Авторський сайт В. Л. Глазычева. – 1998. – Режим доступу до ресурсу: http://www.glazychev.ru/habitations&cities/1998_izmenenia_v_culture_goroda.htm (дата звернення 25.09.2016 р.).
4. Рыбчинский Витольд Городской конструктор. Идеи и города [пер. з англ. М. Коробочкін] – Москва: Strelka Press, 2014. – 220 с.
5. Мамаков Н. В. Город: опыт композиционного анализа / Н. В. Мамаков. – Казань: Издательство Казанского университета, 1990 – 189 с.
6. Тімохін В. О. Архітектура міського розвитку. 7 книг з теорії містобудування / В. О. Тімохін. – Київ КНУБіА, 2008. – 629 с., 158 іл.
7. Шебек Н. М. Гармонізація планувального розвитку міста [монографія] – Київ: Основа, 2008. – 213 с.
8. Зінов'єва, О. С. Принципи гармонізації ритмічного розвитку міського планування / О. С. Зінов'єва // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – 2013. – №50 – 826 с. – С .234-238
9. Сазиков А. В. Проблемы дизайна исторически сложившейся среды: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. Искусствоведения: спец. 17.00.06 «Техническая эстетика и дизайн» / А. В. Сазиков – Москва, 2000 – 26 с.

Аннотация

В статье рассматривается ключевая тенденция развития пространственно-временной композиции исторических городов – взаимопроникновение. Проводится графо-аналитическое исследование развития планировочных систем европейских и украинских исторических городов в рамках этой тенденции. Ключевые слова: пространственно-временная композиция, развитие, историческая городская среда.

Annotation

The article examines the key tendency in the development of spatiotemporal composition of historic cities: interpenetration. A semigraphical study of the development of planning systems in European and Ukrainian cities within this tendency is being held. Key words: spatiotemporal composition, development, historical city environment.